

2007 — Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých

NÁRODNÁ RADA OSŤANOV
SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM V SR

Slovník pojmov ľudí so zdravotným postihnutím

Zdravotné postihnutie (disability) - výsledkom vzájomného pôsobenia medzi osobami so zhoršeným zdravím a medzi bariérami v postojoch a v prostredí, ktoré im bránia plne a účinne sa zúčastňovať na živote spoločnosti na rovnakom základe ako ostatné osoby.

Porucha (impairment) - akákoľvek strata alebo abnormálnosť v psychologickej, fyziologickej alebo anatomickej štruktúre alebo funkcií.

Obmedzenie (disability) - nedostatok schopností vykonávať činnosti v plnom rozsahu ako zdravá populácia.

Sociálne znevýhodnenie (handicap) - obmedzenie príležitostí mať rovnaký podiel na živote ako ostatní.

Druhy postihnutia:

- **hluchoslepí** – ľudia, ktorí trpia kombinovaným poškodením zraku a sluchu, ktoré im zabraňuje využívať tieto dva zmysly ako primárne zdroje vnímania. S absolútnou hluchotou a slepotou sa stretávajú len zriedkavo, väčšinou ide o kombináciu nedoslýchavosti a ťažkej slabozrakosti.
- **chronické postihnutia (Chronic disease)** – tieto postihnutia sa nemusia navonok prejavovať sú to napr. cukrovka, celiakia, hemofília, postihnutie kardiovaskulárneho systému, onkologické ochorenia, cystická fibróza, psoriáza, ekzém.
- **kombinované zdravotné postihnutia** - ľudia, postihnutí viacerými druhmi zdravotného postihnutia (napr., ľudia s mentálnym a telesným postihnutím, diabetici s amputovanou nohou)
- **mentálne postihnutie** – ľudia s podpriemernou úrovňou intelektových schopností, ktoré spôsobujú obmedzenia v komunikácii, sebaobslužných činnostiach a iných sociálnych zručnostiach. Ide o stav trvalý. Potrebujú ľahko zrozumiteľné informácie, primeranú podporu a praktický výcvik k tomu, aby mohli žiť nezávisle.
- **psychické postihnutie** – postihuje predovšetkým citovú zložku, prežívanie a správanie, nie je možné mu predchádzať, ale väčšina duševných ochorení sa dá úspešne liečiť. Intelekt psychicky postihnutých nebýva poškodený a môžu žiť samostatne, pokiaľ je ich choroba pod kontrolou.
- **sluchové postihnutie** – ľudia, ktorí sú čiastočne alebo úplne nepočujúci, nedoslýchaví a so zvyškami sluchu
- **telesné postihnutie (physical disability)** – ľudia s poruchami mobility
- **zrakové postihnutie** – nevidiaci, slabozrakí, čiastočne nevidiaci, osoby s poruchami bipolárneho videnia a hluchoslepí

Invalidita – úplná alebo čiastočná pracovná neschopnosť občana, jej mieru upravuje zákon č. 461/2003 Zákon o sociálnom poistení.

Sociálna politika – súbor nástrojov a opatrení určitého sociálneho systému, ktoré smerujú k zachovaniu dôstojného života človeka so zdravotným postihnutím pri položení dôrazu na vlastnú iniciatívu a zabezpečenia základných životných podmienok. Sociálny systém je politika zamestnanosti a sociálne zabezpečenie.

Sociálne zabezpečenie – súbor inštitúcií, zariadení a činností na predchádzanie, zmierňovanie a odstraňovanie ťaživých sociálnych situácií ľudí so zdravotným postihnutím. Má tri základné formy, ktorými sú sociálne poistenie, sociálna pomoc a sociálna podpora.

Integrácia – proces, pri ktorom dochádza k zaraďovaniu OZP do všetkých oblastí života spoločnosti. Miera integrácie závisí od stavu spolužitia OZP s väčšinovou populáciou. K úplnej integrácii dochádza vtedy, ak spoločnosť považuje OZP za svoju súčasť.

Sociálne služby – služby poskytované klientom platenými odborníkmi alebo dobrovoľníkmi, ktorých cieľom je uspokojiť sociálne potreby tomu, komu sú nasmerované a zvýšiť jeho kvalitu života.

Sociálne poradenstvo – proces, ktorého cieľom je prostredníctvom mobilizácie vnútorných a vonkajších zdrojov prirodzeného prostredia aktivizovať OZP tak, aby došlo k zvýšeniu kvality života.

Osobná asistencia – osobná pomoc OZP. Zmierňuje dôsledky postihnutia jedinca pri všetkých jeho

činnostiach. Jej cieľom je umožniť OZP, aby žili spôsobom života, ktorý sa čo najviac blíži životu bez postihnutia.

Podporované zamestnávanie – komplex sociálnych služieb pre OZP, ktoré majú záujemcu podporiť v nájdení vhodného zamestnania, jeho udržiavania a udržiavania platových podmienok porovnateľných s inými zamestnancami vykonávajúcimi rovnakú prácu. Vytváranie chránených dielní, chránených pracovísk a podpory podnikania OZP umožňuje ich zaradenie na trh práce.

Pracovná rehabilitácia – súčasť komplexnej rehabilitačnej činnosti ako aj súbor opatrení a činností smerujúcich k prispôbeniu OZP pracovnému procesu s využívaním zostatkového pracovného potenciálu.

Chránené bývanie – bývanie OZP spoločne sa podieľajúcich na vedení domácnosti. Sú v pravidelnom kontakte so sociálnymi pracovníkmi. Služby sú im poskytované podľa individuálnej potreby.

Respitná starostlivosť – starostlivosť poskytovaná ľuďom, ktorí sa dlhodobo starajú o OZP. Najčastejšie má formu dočasného umiestnenia OZP do náhradnej rodiny, stacionára či pobytového zariadenia, alebo ide o poskytnutie priamej praktickej pomoci v ich domácnosti.

Rezidenčná starostlivosť – starostlivosť o občanov so zdravotným postihnutím v pobytových zariadeniach.

Filozofia nezávislého života – nezávislosť založená na uznaní schopnosti človeka rozhodovať o svojich vlastných potrebách a na uznaní jeho práva požadovať sa všeobecne prijateľných podmienok, za ktorých by mohol vyvíjať aktivity vedúce k ich uspokojovaniu.

Univerzálny dizajn – koncept, podľa ktorého by mali byť služby, produkty, technológie, prístupné a užívateľné ľuďmi so zdravotným postihnutím všade tam, kde je to možné.

Bezbariérový prístup – prispôbený prístup k všetkým oblastiam života OZP.

Kvalita života – komplexné kritérium využívané pri hodnotení efektivity sociálnej starostlivosti. Opiera sa buď o širšiu definíciu zahŕňajúcu zdravie, sociálne postavenie, medziľudské vzťahy, materiálne podmienky, prehľad denných aktivít a pod., alebo o jedno meradlo napr. životnú spokojnosť.

Nálepkovanie/stigmatizácia – postup, v priebehu ktorého je OZP pridelená nálepka čiže stigma, ktorá predurčuje, ako s ním bude potom v spoločnosti zaobchádzané. Vnímanie OZP ako nekompetentných a neschopných samostatného života.

Diskriminácia – také konanie, keď sa v tej istej situácii zaobchádza s jedným človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) inak než s iným človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) na základe jeho odlišnosti.

Priama diskriminácia – forma diskriminácie vyznačujúca sa konaním, ktorým niekto priamo znevýhodňuje ľudí so zdravotným postihnutím.

Nepriama diskriminácia – forma diskriminácie, navonok neutrálne rozhodnutie, ktoré má diskriminačný účinok na OZP. Je to napríklad rozhodnutie, predpis alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu so zdravotným postihnutím v porovnaní s inou osobou.

Obťažovanie – forma diskriminácie prejavujúca sa takým správaním voči OZP, ktoré narúša jeho ľudskú dôstojnosť, fyzickú a duševnú integritu. V jeho dôsledku dochádza k poníženiu, zahanbeniu, pokoreniu alebo urážke.

Pokyn na diskrimináciu – forma diskriminácie prejavujúca sa konaním, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby.

Neoprávnený postih – forma diskriminácie, nepriaznivé zaobchádzanie ako odvetu za to, že obeť si uplatnila práva na ochranu pred diskrimináciou.

Obhajovanie záujmov a práv klienta – priama podpora záujmov OZP a presadzovanie ich práv.

Dobrovoľníctvo – je neplatená a nekariérna činnosť, ktorej sa ľudia venujú s cieľom pomôcť iným.

Občianske združenie – organizovaná skupina ľudí, ktorá je sama nositeľom zdravotného postihnutia, alebo pracuje v prospech OZP na dobrovoľnom princípe, vykonávajúca podporné aktivity s cieľom zlepšovať životné podmienky OZP.

Vydala NROZP v SR, Vajnorská ul. 1, 831 04 Bratislava

Tel.: 02/ 502 40 329; Fax: 02/ 502 40 303

Mail: sekretariat@nrozp.sk; www.nrozp.sk

z prostriedkov projektu ERRP podporeného Európskou komisiou a Úradom vlády SR